

V. Gončarov

Viesos pie Ēriha Marijas Remarka

Padomju Jaunatne (Rīga, LVA)

09.1963

Standort Original:

Signaturen: R-A 2.1.023/000/005

Viesos pie Ēriha Marijas Remarka

Iebraucis Lugano, es pirmajā dienā uzzināju divus interesantus faktus: pirmkārt, to, ka šeit, Tičīno kantonā, dzīvojot Erihs Marija Remarks, un, otrkārt, ka nākamajā dienā – 21. jūlijā – viņam paliekot 65 gadi.

Pēc vairākkārtējas ceļa taujāšanas beidzot atrodos tās mājas priekšā, kur dzīvo rakstnieks. Neesmu visai pārliecināts, ka mani pienems: tā arī nepaspēju iepriekš piezvanīt.

Šaubas apstiprina kalpone, kas atver durvis.

– Brītiņu uzgaidiet, – palūdzu un uzrakstu isu zīmīti, kurā nosaucu uzvārdu un lūdzu pieņemt.

Pēc dažiem mirkliem kalpone atgriežas un aicina ienākt.

Villas durvis parādās rakstnieks. Nez kādēļ biju to iedomājies pavisam citādu – mazāka auguma, vecāku. Remarks ir slaidis, iznesīgs. Baltā sporta krekļā ar vaļēju apkakli, iededzis, lielām, spēcīgām rokām.

Rokas spiedienu ir ciess.

Raugoties rakstniekā, ne vil šus nāk prātā viņa , grāmatu varoņi un paša Remarka biogrāfija – karavīrs, sacīkšu braucējs, emigrants, aktieris un visbeidzot rakstnieks antifasišts, kura vārds iekarojis pasauli. Viņa sejā meklēju aizgājušo dienu atspulgu. Sī seja ir skaista, virišķīga, labsirdīga, mazliet šķelmīga.

Remarks iepazīstina mani ar sievu – Poletu Godaru, kādreiz ievērojamu filmaktrisi, daudzu filmu varoņi, tai skaitā arī Caplina filmu »Jaunie laiki« un »Diktators«.

Lūdzu atļauju mūsu sarunu pierakstīt.

– Lūdzu, – Remarkām nav iebildumu.

Viņš pastāsta, ka šeit, šajā nelielajā villā, ar pārtraukumiem dzīvojot jau tristesmit divus gadus, kopš tā laika, kad atstājis Vāciju. Viņa grāmatas 1933, gadā vienas no pirarajām ielidojušas nacistu sakurinajos ugunsuros. Hitlerieši to nolādējuši, atņēmuši .Vācijas pavalstniecību.

Dažus gadus viņš dzīvojis arī Francijā, Savienotajās Valstīs, kur pieņēmis ASV pavalstniecību. Taču pastāvīgajai, dzīvei izvēlēta šī vieta – Porto-Ronko.

Jautāju rakstniekam, vai viņš nepošas atgriezties dzimtenē.

– Nē; – atbild Remarks. – Reizēm tikai uz pāris nedēļām aizbraucu uz turieni.

Nav noslēpums, kas to kavē atgriezties dzimtenē. Nesenajās intervijās, piemēram, žurnālam »Candide«, Remarks paziņojis, ka viņš nedomājot atgriezties, jo VFR vara esot bijušo militāristu un rasistu rokās. Citā intervijā – čehoslovaku žurnāla »Literaturni novini« korespondentam

– Remarks pastāstījis, ka VFR varas iestādes nav atjaunojušas viņa pavalstniecību, bet ierosinājušas, lai viņš pats to lūgtu darīt.

Jūtu, ka šis temats Remarkam nav patīkams, tādēļ sākam runāt par viņa darbu.

Remarks stāsta par savu pēdējo romānu »Naktis Lisabona«, kuru pabeidzis pagājušajā gadā. Romāna tēma – antifašistisko emigrantu dzīve. Katru darbu Remarks izstrādā ļoti rūpīgi, raksta diezgan lēni, reizēm pat vairākus gadus. Kaut arī, dzīvodams Savienotajās Valstīs, viņš pilnīgi apguvis angļu valodu, Remarks joprojām raksta tikai vāciski.

Rakstnieks stāsta par to, ka dažas izdevniecības, cenzdamās pēc iespējas ātrāk dabūt viņa jauno grāmatu, pārdrūkājot no avīzēm un žurnāliem saīsinātā veidā.

– Tas mani ļoti sarūgtina. – Remarks saka. – Sagatavojot grāmatu atsevišķam izdevumam, es vēl ļoti daudz strādāju, īsinu pats tiktāl, ka pēc tam vairs īsināt nedrīkst. Iedomājieties, – viņi turpina, – mākslinieks gleznojis gleznu. Pēc tam kāds paņem šķēres un izgriež no tās atsevišķus gabalus. Vai arī tā.

– Remarks ņem zīmuli un ar vienlaidus līniju uzzīmē profilu. – Pieņemsim, ka tas ir romāns. Un tagad – tas pats romāns no atsevišķām drumslām. – Blakus Remarks ar sīkiem, greiziem vilcieniem zīmē tā paša profila līdzinieku.

– Redziet, kas iznāk. – viņš saka.

Rakstniekam mājās ir plaša viņa darbu kolekcija daudzās valodās. To vidū arī grāmatas, kas izdotas mūsu zemē.

Pastāstu Remarkam par viņa darbu popularitāti padomju lasītājos, par to, ka mēs augsti cienām tā reālismu, demokrāta un antifašista lielo un godīgo talantu. Bet pastāstu arī par to, ka mēs kritizējam viņa pesimismu. Remarka humānisma buržuāzisko raksturu.

Remarks uzmanīgi klausās un pasmaidījis saka:

– Nu, ko lai daral Esmu buržuijs, taču es ceru, ka es tiesām esmu demokrāts un antifašists.

Remarks un viņa sieva izjautā par mūsu zemi. Pastāstu par nesen notikušajām sarunām ideoloģijas jomā, par mākslas un literatūras uzdevumiem, stāstu par Maskavu, tās īpatnībām un izaugsmi.

Remarks uzmanīgi klausās, interesējas par padomju inteliģences dzīves un darba apstākļiem.

Arī man vēl daudz ko gribas jautāt rakstniekam, taču laiks prasties Ciemošanās jau tā ieilgusi. Pateicos par viesmīlību.

Remarks leļej glāzēs sauso itāļu vīnu. Godara-Remarkas kundzei un man. Viņa glāze paliek tukša.

– Lūk. pārsteigums Remarka talanta cienītājiem, kas tik bieži lasījuši, kā jūsu grāmatu varoņi cieni kalvadosu, – es leminos. – Izrādās, autors pat atsakās no sausā vīna ...

Remarks pasmaida. Atkal tas pats neatkārtojamais smaids, sirsniņš un mazdrusciņš skumjš.